

Jaworska

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17

Telex: 816-436

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefax: 29-40-89

BS/60/16/91

OPINIE O POLITYCE ZAGRANICZNEJ RZĄDU

Komunikat z badań

Warszawa, luty 1991 r.

Jednym z celów czwartego sondażu CBOS z cyklu "Świat wokół nas"¹ poświęconego tematyce międzynarodowej było poznanie opinii badanych o polityce zagranicznej rządu. Dotychczasowa działalność władz na arenie międzynarodowej zyskiwała społeczne uznanie. W styczniu br. większość respondentów opowiedziała się za kontynuacją przyjętych przez rząd T.Mazowieckiego kierunków polityki zagranicznej.

Wyniki sondażu wskazują, że społeczeństwo nadal w bardzo dużym stopniu aprobuje politykę władz w dziedzinie kontaktów międzynarodowych. Zdecydowana większość badanych (75%) wysoko ocenia politykę zagraniczną, uznając ją za zgodną z interesami społeczeństwa. Ponad połowa ankietowanych jest przeświadczona o wzroście prestiżu Polski na świecie.

		CBOS
<i>Czy, Pana(i) zdaniem, prowadzona obecnie przez władze polityka zagraniczna dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami?</i>		
<i>Zdecydowanie tak</i>		13%
<i>Raczej tak</i>		62%
<i>Raczej nie</i>		12%
<i>Zdecydowanie nie</i>		2%
<i>Trudno powiedzieć</i>		11%

		CBOS
<i>Czy, Pana(i) zdaniem, ogólna pozycja Polski na arenie międzynarodowej:</i>		
<i>poprawia się</i>		53%
<i>pozostaje bez zmian</i>		30%
<i>pogarsza się</i>		12%
<i>Trudno powiedzieć</i>		5%

¹ Badanie to zrealizowano w dniach 2-5 lutego 1991 r. na ogólnopolskiej próbie losowej dorosłej ludności, N=1500.

Co drugi badany deklaruje zaufanie do osoby K.Skubiszewskiego.

		CBOS
<i>Jaki jest Pana(i) stosunek do osoby ministra spraw zagranicznych Krzysztofa Skubiszewskiego?</i>		
<i>Ma Pan(i) do niego zaufanie</i>		49%
<i>Nie ufa mu Pan(i)</i>		4%
<i>Nie zna go Pan(i) na tyle, aby to określić</i>		34%
<i>Trudno powiedzieć</i>		13%

Ocena polityki zagranicznej władz pozostaje w ścisłym związku ze stosunkiem do ministra spraw zagranicznych. W grupie aprobujących działalność międzynarodową gabinetu częściej deklaruje się zaufanie do K.Skubiszewskiego, natomiast wśród tych, którzy wyrażają się o niej negatywnie, przeważają wypowiedzi *nie znam go na tyle, aby to określić* (tab.1).

Tabela 1

w procentach

Ocena polityki zagranicznej	Stosunek do K.Skubiszewskiego:			
	zaufanie	brak zaufania	nie znam go na tyle, aby to określić	trudno powiedzieć
Aprobata	56	3	31	10
Brak aprobaty	33	9	44	14
Trudno powiedzieć	22	0	45	32

Działalność rządu na arenie międzynarodowej cieszy się znacznym poparciem - wyraża je około 72% ankietowanych. Spotyka się ona ze zdecydowanie większą przychylnością respondentów niż polityka wewnętrzna rządu (46%).

							CBOS
<i>Polityka rządu może się cieszyć większym lub mniejszym poparciem społecznym. Proszę powiedzieć, w jakim stopniu popiera Pan(i) politykę:</i>							
	<i>zdecydowanie popiera</i>	<i>popiera</i>	<i>raczej jest popiera</i>	<i>raczej obojętna</i>	<i>raczej nie popiera</i>	<i>zdecydowanie nie popiera</i>	<i>trudno powiedzieć</i>
<i>zagraniczną</i>	8%	28%	36%	17%	5%	1%	0%
<i>wewnętrzną</i>	3%	16%	27%	8%	23%	11%	7%

Wśród akceptujących politykę zagraniczną gabinetu dominują co prawda deklaracje o pozytywnym stosunku do polityki wewnętrznej, ale ponad jedna trzecia ją krytykuje (tab.2). Negatywne oceny polityki zagranicznej prawie powszechnie wiążą się z analogicznymi opiniami o polityce wewnętrznej.

Tabela 2

w procentach

Polityka zagraniczna	Polityka wewnętrzna rządu:		
	poparcie	obojętność	brak poparcia
Poparcie	58	4	38
Obojętność	17	33	51
Brak poparcia	18	2	80

Efekty prowadzonej w ostatnim roku polityki zagranicznej należy zapisać raczej po stronie sukcesów - takiego zdania jest 41% ankietowanych. Podobny odsetek twierdzi, że było ich tyle samo co porażek, a 8% dostrzega jedynie minusy działalności na arenie międzynarodowej. Być może negatywne oceny polityki zagranicznej wynikają z przeświadczenia badanych o niewielkim znaczeniu stanowiska Polski w sprawie zjednoczenia państw niemieckich i braku postępu w kwestii natychmiastowego wycofania wojsk radzieckich.

		CBOS
<i>Czy, według Pana(i), w ciągu ostatniego roku w polityce zagranicznej Polska odniosła:</i>		
<i>same sukcesy</i>		3%
<i>więcej sukcesów niż porażek</i>		38%
<i>tyle samo sukcesów co porażek</i>		40%
<i>więcej porażek niż sukcesów</i>		7%
<i>same porażki</i>		1%
<i>Trudno powiedzieć</i>		12%

Odpowiedzi na otwarte pytanie: *Co się Panu(i) najbardziej podoba, a co najbardziej nie podoba w polskiej polityce zagranicznej?* potwierdzają ogólnie korzystną opinię o prowadzonej przez rząd działalności. Choć znaczny odsetek respondentów nie sprecyzował swoich opinii (*trudno powiedzieć*), to pozostali dostrzegają więcej pozytywów niż negatywów prowadzonej polityki (szczegółowe dane zawiera zestawienie 1). Obecna politykę zagraniczną rządu można określić jako *otwartą, elastyczną, pokojową i niezależną*. Rządziej uznaje się ją za *mało skuteczną, niekonsekwentną, mało zdecydowaną*.

Największą społeczną przychylność zyskały rozmowy rządu w sprawie zmniejszenia zadłużenia oraz współpraca z bankami światowymi. Jako kontrowersyjne należy uznać stosunki dyplomatyczne i handlowe z krajami zachodnimi. Równie często mówi się o nich w kategorii sukcesu (głównie polityka wobec Niemiec) co porażki (przede wszystkim uległość, uzależnienie od Zachodu). Po stronie negatywów należy zapisać politykę rządu wobec byłych krajów socjalistycznych, zwłaszcza ZSRR. Ale i w tym przypadku opinia społeczna jest podzielona. Równie często mówi się o zbyt dużej ingerencji w wewnętrzne sprawy ZSRR, co o braku jednoznacznego poparcia władz polskich dla republik nadbałtyckich w ich poczynaniach niepodległościowych.

Zestawienie 1

Co się Panu(i) najbardziej podoba w polskiej polityce zagranicznej?

<u>Ogólna charakterystyka polityki zagranicznej</u>	<u>38%</u> ²
* rozmowy w sprawie zmniejszenia zadłużenia, współpraca z bankami zachodnimi, pożyczki	11%
* otwarta, elastyczna, rozszerzanie kontaktów międzynarodowych	9%
* wzrost znaczenia, pozycji Polski na arenie międzynarodowej	4%
* dążenie do wejścia do EWG, integracja Europy	4%
* współpraca gospodarcza, handlowa, rozliczenia handlowe, poszukiwanie rynków zbytu	4%
* osoba ministra K. Skubiszewskiego, jego pracowitość, fachowość	4%
* pokojowa, dążenie do zgody, porozumienia, respektowanie umów międzynarodowych	3%

²Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli podawać więcej niż jedną odpowiedź.

- * niezależna, samodzielna, suwerenna 2%
- * zdecydowana, stanowcza 1%
- * ostrożna, rozwaga prowadzonej polityki 1%

Polityka wobec krajów zachodnich, Niemiec, USA 9%

- * układ z Niemcami, stosunek do zjednoczenia Niemiec, konferencja 2+4 5%
- * polityka wobec krajów zachodnich, USA 2%
- * współpraca gospodarcza, handlowa z krajami zachodnimi, wysoko uprzemysłowionymi 2%
- * stosunek do wojny w Zatoce Perskiej, pomoc medyczna dla Kuwejtu 1%

Polityka wobec krajów byłego obozu socjalistycznego 4%

- * uniezależnienie od ZSRR 1%
- * nowe zasady współpracy gospodarczej z byłymi krajami socjalistycznymi, odejście od RWPG 1%
- * stosunek do krajów nadbałtyckich, pomoc dla Litwy 1%
- * dążenie do wycofania wojsk radzieckich 1%

Inne

- * dążenie do zniesienia wiz dla Polaków 1%
- * możliwość wyjazdów zagranicznych 1%
- * otwarcie granic dla cudzoziemców 1%

- * nic (wszystko mi się nie podoba) 4%
- * wszystko, cała polityka zagraniczna mi się podoba 2%
- * nie interesuję się polityką, nie znam się na tym 6%

Trudno powiedzieć 35%

Co się Panu(i) nie podoba w polskiej polityce zagranicznej?

Polityka wobec byłych krajów socjalistycznych, ZSRR 14%

- * ingerencja w wewnętrzne sprawy ZSRR: wydarzenia w republikach nadbałtyckich, zbyt duży aplauz dla poczynań niepodległościowych, zbyt duża pomoc Polski dla republik nadbałtyckich 4%
- * brak stanowczości, jednoznaczności wobec ZSRR, uleganie wpływom, zbyt duże zaufanie, wolne rozstawianie się z ZSRR 3%

- * brak jednoznacznego poparcia republik nadbałtyckich 3%
- * pozostawanie wojsk radzieckich w Polsce, brak porozumień, konsekwencji, zbyt uległość w tej sprawie, przejazd wojsk przez teren Polski 3%
- * brak dobrych stosunków dyplomatycznych, sąsiedzkich z ZSRR, zimne stosunki, brak współpracy gospodarczej z ZSRR, zerwanie współpracy, straty we współpracy z ZSRR 2%
- * brak dobrych stosunków z sąsiadami, załamanie współpracy, za daleko szukamy przyjaciół 1%

Ogólna charakterystyka polityki międzynarodowej 12%

- * zastrzeżenia ogólne: brak skuteczności, konsekwencji, jednoznaczności, zdecydowania, umiejętności wykorzystywania pozycji Polski na arenie międzynarodowej, powolność w działaniu, mała aktywność 5%
- * brak widocznych osiągnięć, rezultatów politycznych i gospodarczych 2%
- * brak wiary we własne siły, służalcza postawa 2%
- * krytyka polityki eksportowo-importowej 2%
- * zadłużenie, niespłacanie długów 1%

Polityka wobec krajów zachodnich, Niemiec, USA 10%

- * uległość i poniżanie się wobec Zachodu: żebraczy stosunek, ciągle prosimy, podchodzimy bez godności 4%
- * uzależnienie się Polski od Zachodu, obcego kapitału, podporządkowanie się kapitałowi zachodniemu, organizacjom międzynarodowym, bankom zachodnim, wyprzedaż Polski, zbyt duży napływ obcego kapitału 3%
- * brak warunków, zachęty dla działalności kapitału zachodniego, dużo utrudnień, niekorzystna polityka, w tym podatkowa wobec kapitału, zbyt wolny napływ kapitału 1%
- * zbyt zbliżenie, zaufanie, zażyłość z Niemcami 1%
- * zbyt angażowanie się Polski w konflikty światowe, udział Polski w wojnie w Zatoce Perskiej, krytyka wysłania pomocy medycznej 1%

Inne

- * utrudnienia turystyczne dla Polaków, kłopoty z wizami 3%
- * polityka ekologiczna, brak porozumień w tej sprawie, brak porozumień z Czechosłowacją 1%
- * "otwarcie" granic dla cudzoziemców, problem Rumunów, Rosjan 1%

* wszystko mi się podoba	6%
* wszystko, cała polityka zagraniczna mi się podoba	1%
* nie interesuję się polityką, nie znam się na tym	5%
<u>Trudno powiedzieć</u>	<u>41%</u>

Interesowały nas również opinie badanych o tym, kto powinien mieć największy wpływ na polską politykę zagraniczną. Hierarchia odpowiedzi układa się następująco: minister spraw zagranicznych, prezydent i premier, a w dalszej kolejności Sejm i Senat. Ankietowani optują za niewielkim bądź żadnym oddziaływaniem w tej kwestii pozostałych wymienionych sił politycznych.

Analiza czynnikowa pozwala wyróżnić trzy czynniki grupujące poddane ocenie badanych ośrodki decyzyjne kraju. Czynniki 1 - władza ustawodawcza (Sejm i Senat), czynnik 2 - inne siły polityczne (związki zawodowe, partie polityczne, Episkopat), czynnik 3 - władza wykonawcza (prezydent, premier, minister spraw zagranicznych). Macierz korelacji czynników wskazuje, że opowiedzenie się za wpływem określonej grupy na politykę zagraniczną Polski nie wiąże się z odrzuceniem innej.

					CROS
<i>Jaki wpływ na politykę zagraniczną naszego kraju powinien mieć Pana(ł) zdaniem:</i>					
	<i>bardzo duży</i>	<i>znaczny</i>	<i>niewielki</i>	<i>w zasadzie żaden</i>	<i>trudno powiedzieć</i>
<i>minister spraw zagranicznych</i>	66%	27%	2%	0%	5%
<i>prezydent</i>	44%	43%	6%	1%	6%
<i>premier rządu</i>	38%	47%	8%	1%	6%
<i>Sejm</i>	24%	40%	23%	4%	10%
<i>Senat</i>	17%	36%	28%	9%	11%
<i>Episkopat, Kościół</i>	6%	14%	26%	48%	6%
<i>partie polityczne</i>	3%	13%	33%	39%	12%
<i>związki zawodowe</i>	3%	10%	20%	56%	11%

Mimo przychylności i zgodności badanych w ocenie działalności rządu na arenie międzynarodowej zróżnicowania opinii według cech społeczno-demograficznych pozwalają wyróżnić dwie grupy respondentów: tych, którzy wyrażają się (w przypadku większości sondowanych przez nas problemów) najczęściej pozytywnie i tych, którzy wyrażają się negatywnie. Z największą aprobatą spotyka się polityka zagraniczna: wśród mężczyzn, mieszkańców miast, regionu północnego (Gdańsk), prywatnych przedsiębiorców. Z większym krytycyzmem wyrażają się o niej: ludzie w wieku 40-49 lat, inteligencja, członkowie OPZZ. Opinie badanych silnie różnicuje także zainteresowanie wydarzeniami na świecie i deklarowane zrozumienie tego, co dzieje się w polityce. Obydwie te grupy zdecydowanie częściej są przychylnie działalności władz na arenie międzynarodowej niż odnoszą się do nich negatywnie.

Zestawienie 2

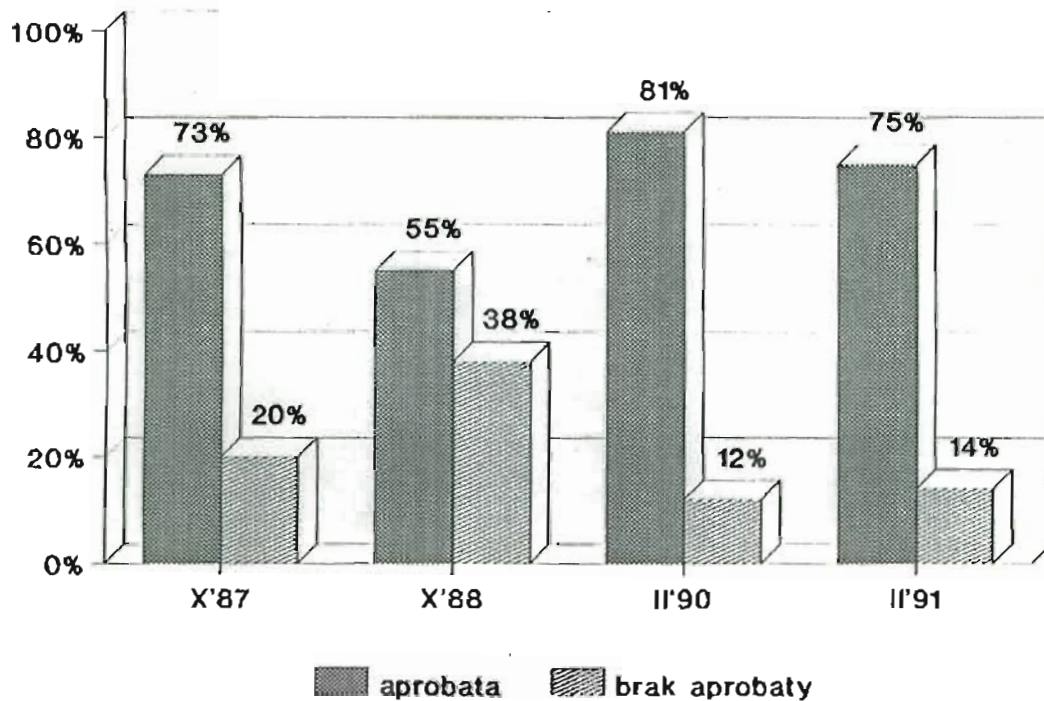
Problem	Ocena	Grupy społeczno-demograficzne	Maksymalne odsetki wskazań
1	2	3	4
<u>Polityka zagraniczna władz polskich</u>	<i>aprobata</i>	miejsce zamieszkania region grupa społeczno-zawodowa zainteresowanie wydarzeniami zrozumienie polityki przynależność do związków zawodowych	miasto północny (Gdańsk) pracownicy handlu i usług duże duże członkowie "Solidarności"
	<i>brak aprobaty</i>	wiek grupa społeczno-zawodowa zainteresowanie wydarzeniami przynależność do związków zawodowych	40-49 lat inteligencja b. duże członkowie OPZZ

1	2	3	4
<p><u>Stosunek do</u> <u>K.Skubiszew-</u> <u>skiego</u></p>	<p><i>zaufanie</i></p>	<p>pleć wiek miejsce zamieszkania region wykształcenie grupa społeczno-zawo- dowa zainteresowanie wyda- rzeniami zrozumienie polityki przynależność do b.PZPR przynależność do zwią- zków zawodowych</p>	<p>mężczyźni 50-59 lat miasto południowo-wschodni (Kraków) wyższe inteligencja b. duże duże członkowie członkowie innych związków niż OPZZ i "Solidarność"</p>
	<p><i>brak zau- fania</i></p>	<p>grupa społeczno-zawo- dowa zainteresowanie wyda- rzeniami zrozumienie polityki</p>	<p>robotnicy niewykwali- fikowani b. duże b. duże</p>
<p><u>Pozycja Polski</u> <u>na arenie</u> <u>międzynaro-</u> <u>dowej</u></p>	<p><i>poprawa</i></p>	<p>pleć wiek miejsce zamieszkania region wykształcenie grupa społeczno-zawo- dowa zainteresowanie wyda- rzeniami zrozumienie polityki przynależność do b.PZPR przynależność do zwią- zków zawodowych</p>	<p>mężczyźni do 24 lat miasto środkowozachodni (Poznań) średnie prywatni przedsiębior- cy b. duże i duże duże należący członkowie "Solidar- ności"</p>

1	2	3	4
	<i>pogorszenie</i>	wiek wykształcenie grupa społeczno-zawo- dowa zainteresowanie wy- darzeniami	40-49 lat wyższe inteligencja żadne
<u>Efekty poli- tyki zagra- nicznej</u>	<i>sukcesy</i>	płeć wiek miejsce zamieszkania region wykształcenie grupa społeczno-zawo- dowa zainteresowanie wyda- rzeniami zrozumienie polityki	mężczyźni do 24 lat miasto północny (Gdańsk) średnie, wyższe prywatni przedsię- biorcy b. duże duże
	<i>porażki</i>	region grupa społeczno-zawo- dowa zainteresowanie wyda- rzeniami	środkowy (Warszawa) inteligencja b. duże
<u>Stosunek do polityki za- granicznej rządu</u>	<i>poparcie</i>	płeć wiek miejsce zamieszkania region wykształcenie grupa społeczno-zawo- dowa zainteresowanie wyda- rzeniami przynależność do związków zawodowych	mężczyźni do 24 lat miasto północny (Gdańsk) wyższe prywatni przedsię- biorcy b. duże, duże członkowie "Solidar- ności"
	<i>brak po- parcia</i>	grupa społeczno-zawo- dowa zainteresowanie wyda- rzeniami przynależność do b. PZPR	inteligencja b. duże członkowie

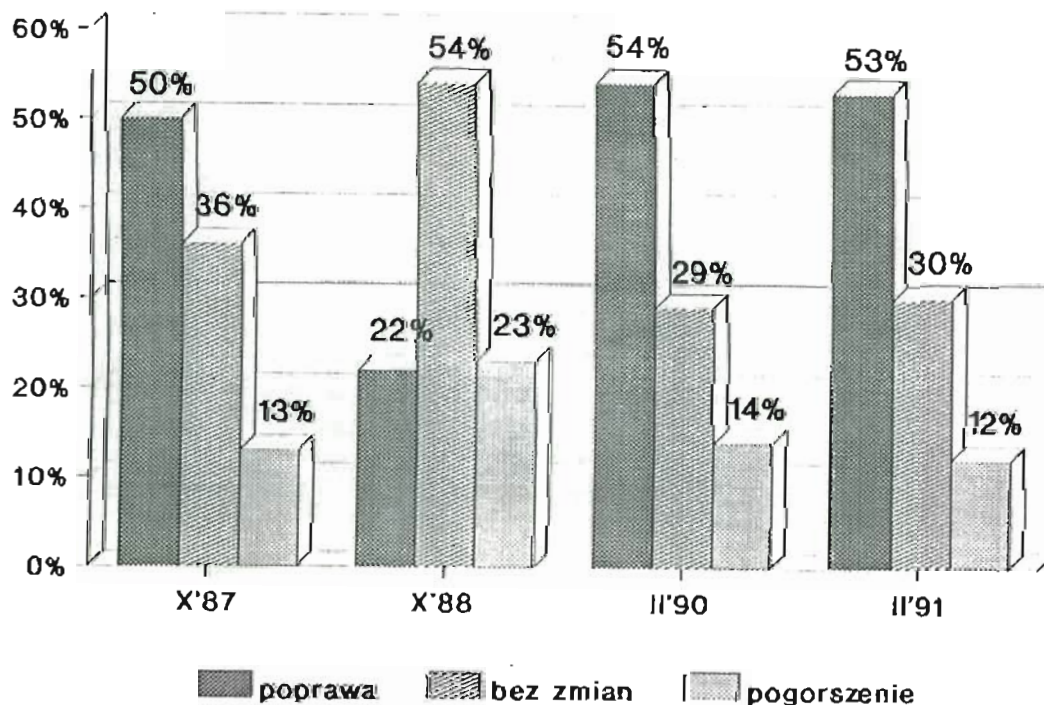
Rys. 1

Ocena polityki zagranicznej władz polskich

Rys. 2

Pozycja Polski na arenie międzynarodowej

x

x

x

Reasumując: politykę zagraniczną rządu aprobuje większość badanych, znaczna ich część jest też przekonana o wzroście pozycji Polski na świecie. Działalność międzynarodową władz polskich (we wszystkich poddanych ocenie wymiarach) akceptuje blisko co 5 ankietowany, prawie żaden z nich nie wyraża się o niej wyłącznie krytycznie. Wysoko ceni się osobę ministra K. Skubiszewskiego, jemu też przyznaje się najwyższy wpływ na kształtowanie kierunków współpracy z innymi krajami. Częściej dostrzega się pozytywy niż negatywy prowadzonej działalności międzynarodowej. Ceni się ją za otwartość, niezależność i rozagę, podjęcie zdecydowanych działań w kwestii zadłużenia. Jednak budzi ona także kontrowersje, a przede wszystkim stanowisko władz polskich wobec wydarzeń w republikach nadbałtyckich.

Tak więc, tegoroczny sondaż *Świat wokół nas* (4) potwierdził utrzymującą się od lat wysoką ocenę prowadzonej przez rząd działalności na arenie międzynarodowej (rys. 1 i 2). Jest ona obecnie znacznie wyżej ceniona niż polityka władz w pozostałych dziedzinach życia społecznego i polityczno-gospodarczego kraju.